

Alko Oy:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)

Alko kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta alkoholilain muuttamiseksi. Esityksen tarkoituksena on sallia alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti, kotimaisten toimijoiden verkkokauppa ja kotiinkuljetus alkoholilain rajausten mukaisesti sekä sallia tietyin ehdoin väkevien alkoholijuomien markkinointi digitaalisissa kanavissa.

YHTEENVETO ALKON LAUSUNNOSTA

- Esitysluonnoksessa todetaan useissa kohdissa, että etämyynnin salliminen Alkon monopolin alaan kuuluville tuotteille heikentäisi Alkon kansanterveydellistä asemaa ja sen perusteita. Hallitusohjelmassa todetaan, ettei Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa muuteta. Lausunnolla oleva esitysluonnos on siten ristiriitainen hallitusohjelman kirjauksen kanssa.
- Alkoholilain muutokset vaativat kokonaisvaltaista tarkastelua. Näin voidaan varmistaa Alkon kansanterveydellisen tehtävän ja aseman säilyttäminen hallitusohjelman mukaisesti. Alko esittää lausunnossaan ratkaisuvaihtoehdon, miten kokonaisuus voitaisiin toteuttaa.
- Alkoholin etämyyntiä voitaisiin perustellusti rajoittaa ilman, että kuluttajan oikeudet kärsisivät. Alko esittää, että etämyynti rajattaisiin samoihin prosenttirajoihin kotimaisen vähittäismyynnin (enintään 5,5 % ja 8 % käymisteitse valmistetut tuotteet) kanssa. Tämä sallisi kuluttajien oikeuden ostaa alkoholia muista EU-maista, sillä etäostaminen on jo nykyisin sallittua. Ratkaisuesitys loisi reilut pelisäännöt kotimaisille ja ulkomaisille toimijoille sekä myös toteuttaisi hallitusohjelman kirjauksen ja eduskunnan lausuman etämyynnin selkeyttämisestä siten, että Alkon kansanterveydellinen tehtävä ja asema säilyisivät.
- Esitysluonnoksen mukaan tällä hetkellä vain murto-osasta etämyynnillä Suomeen ostetuista alkoholijuomista maksetaan verot asianmukaisesti. Arvioiden mukaan valtio menettää alkoholiverotuloja vuosittain vähintään kymmeniä miljoonia euroja. Tulli kertoi uusista rikosepäilyistä heinäkuussa.¹ Alko ehdottaa, että kuljetusyrityksille asetettaisiin velvollisuus tarkistaa veronmaksun tunniste ennen toimitusta. Lisäksi etämyyjien tulisi rekisteröityä Suomeen, kuten Ruotsissa edellytetään.

1

4.7.2025 Tulli epäilee saksalaista yritystä alkoholinmyynnistä Suomeen – verohyötyä jopa 40 miljoonaa euroa <https://yle.fi/a/74-20171007>

- Alkoholin matkustajatuontia ja verkko-ostamista kartoittavan tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä muuttui vuoden 2025 alussa ja siten tilastoimattomasta kulutuksesta ei ole saatavilla ajantasaista, luotettavaa tietoa. Etämyyntiä koskevaa lainsäädäntöä ollaan muuttamassa ilman käsitystä sen nykytilasta, jolloin vaikutuksien seuraaminen ja arviointi on hyvin vaikeaa. Verkko-ostosten tilausmääristä ja sen kautta ostettavan alkoholin volyymeista on epätietoisuutta ja erilaisia käsityksiä. Alko pitää välttämättömänä, että etämyynnin ja etäoston määrää sekä niiden vaikutusta tilastoimattomaan kulutukseen sekä kokonaiskulutukseen seurataan mahdollisimman tarkasti viranomaisten toimesta.
- Alkon mielestä etämyynnin osalta esitykseen tulisi täsmentää, että alkoholin rajat ylittävä etämyynti on vähittäismyyntiä ja poikkeus Alkon monopoliin, kuten alkoholijuomien rajat ylittävän etämyynnin rajoittamista selvittäneen työryhmän mietintö (25.4.2018) on ehdottanut. Mikäli Alkon esittämiä etämyynnin prosenttirajoja ei sovellettaisi, etämyyntien alkoholijuomien toimitus tulisi rajoittaa samoihin kellonaikoihin Alkon toimitusten kanssa, sillä myös ne voivat sisältää viinejä ja väkeviä juomia. Alko pitää tärkeänä, että tuotteet tosiasiaassa sijaitsevat tilaushetkellä Suomen ulkopuolella, eikä ns. tullirajan ulkopuolella, Suomessa fyysisesti sijaitsevia myyjän kaupintavarastoja hyväksytty. Alko esittää, että tämä kiellettäisiin alkoholilaissa ehdotettua kirjausta selkeämmin.
- Alko kannattaa kotiinkuljetuksen mahdollistamista, kun siihen sovelletaan samoja sääntöjä kuin muuhun alkoholimyyniin. Ikärajavalvonta, henkilökohtaiset luovutukset, tiukat toimitusajat, päihtyneille luovutuksesta kieltäytyminen, toimitusluvut ja -passit sekä valvonta ovat keskeisiä vastuullisen jakelun edellytyksiä. Alkon kuljetukset yritysosoitteisiin on turvattava lain voimaantulossa ja siirtymäsäännöksessä.
- Alko pitää tärkeänä, että viranomaisille, kuten AVI, Tulli, Verottaja, Valvira ja THL allokoitaisiin lisää resursseja tehokkaaseen valvontaan, verojenmaksun seurantaan sekä alkoholilain muutosten vaikutusten arvioitiin alkoholin kulutuksessa ja haitoissa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.
- Alkoholi ei ole tavanomainen tuote, vaan aiheuttaa tutkitusti merkittäviä haittoja ja kustannuksia yksilöille ja yhteiskunnalle. Alkoholin aiheuttamat kustannukset yhteiskunnalle ovat liki kaksi miljardia euroa vuodessa.

Kooste Alkon muutosehdotuksista esitysluonnokseen

- Ratkaisuvaihtoehtona valmistelulle Alko esittää seuraavaa:
 - A. Alkoholilakiin tulisi määritellä etämyynnin ja etäostamisen käsitteet
 - B. Alkoholin etämyynti tulisi rajata alkoholin vähittäismyyntilupien prosenttirajojen mukaisesti (enintään 5,5 % ja enintään 8 % käymisteitse)
 - C. Alkoholilain poikkeuksille (tilaviini, käsityöläispanimot) ei myönnettäisi kotiinkuljetuslupaa
 - D. Edistetään pientuottajien ja pientislaamojen ulosmyyntiä Ruotsin toteuttaman ja EU-komission toistaiseksi hyväksymän Farm sales -mallin pohjalta, jossa yhdistyvät monopolin kansanterveydellisen aseman ylläpito ja ulosmyynti tuotteen valmistuspaikalta

E. Farm Sales -malli mahdollistaisi myös Suomelle viinintuottajamaa statuksen hakemisen ilman, että se vaarantaisi Alkon kansanterveydellisen aseman tilaviinipoikkeuksen takia.

- Alkon mielestä esitykseen tulisi täsmentää, että alkoholin rajat ylittävä etämyynti on vähittäismyyntiä ja poikkeus Alkon monopoliin, kuten Alkoholijuomien rajat ylittävän etämyynnin rajoittamista selvittäneen työryhmän mietintö (25.4.2018) on ehdottanut.
- Alkoholilain 59 §:n mukaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos seuraa ja tutkii laissa säädettyjen toimenpiteiden vaikutusta alkoholihaittojen kehitykseen. Alko pitää välttämättömänä, että pykälän perusteella myös etämyynnin ja etäoston määrää ja vaikutusta tilastoimattoman kulutuksen sekä kokonaiskulutukseen seurataan jatkossakin mahdollisimman tarkasti. Tarvittaessa lainsäädäntöön perustuvaan tehtävään on allokoitava lisäresursseja.
- Alko ehdottaa, että kuljetusyrityksille asetetaan velvollisuus tarkistaa veronmaksun tunniste ennen toimitusta. Lisäksi etämyyjien tulisi rekisteröityä Suomeen, kuten Ruotsissa jo edellytetään.
- Mikäli etämyyntiä ei rajoitettaisi vähittäismyyntilupien prosenttirajojen mukaisesti (enintään 5,5 % ja enintään 8 % käymisteitse), tulisi etämyyjien alkoholijuomien toimitus rajoittaa samoihin kellonaikoihin Alkon toimitusten kanssa, sillä ne voivat sisältää saman vahvaisia juomia.
- Alko pitää tärkeänä, että tuotteet tosiasiaassa sijaitsevat tilaushetkellä Suomen ulkopuolella ja ettei ns. tullirajan ulkopuolella, mutta Suomessa fyysisesti sijaitsevia myyjän kaupintavarastoja hyväksytä. Alko esittää, että tämä kiellettäisiin alkoholilaissa ehdotettua kirjausta selkeämmin.
- Esitysluonnoksessa jää epäselväksi missä ajassa ja miten alkoholijuoma on palautettava etämyyjälle, mikäli luovutus ei ole mahdollinen. Alko esittää, että luovuttamattomien tuotteiden palauttamisen osalta täsmennettäisiin kaikkia kuljetuksia vastaamaan mitä alkoholilain 27 §:n 2 momentissa on säädetty Alkon osalta.
- Etäostoa on koskettava samat vaatimukset kuin etämyynnin toimituksia ja niiden tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi on myös etäoston yhteydessä edellytettävä pakettiin merkintää alkoholijuomista ja niiden vahvuudesta sekä Alkon ehdotuksen mukaisesti asianmukaisen veronmaksusta kertovan tunnisteen tarkistamista, jotta kuljetukset voidaan toteuttaa.
- Alko toivoo lainsäädäntöön vastaava selkeää siirtymäaikaa, kuin mitä HE 173/2024 sisälsi. Muutoin Alko yritystoimitukset todennäköisesti katkeavat.
- Alko kannattaa iän vahvan tunnistamisen palauttamista hallituksen esitykseen kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelua koskevan tavoitteen toteuttamiseksi. Tämä olisi mahdollista eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon avulla.
- Alko pitää hyvänä, että esityksessä on tarkennettu, että iän todistamiseen käytetyn dokumentin tulee olla voimassa. Huomiona kuitenkin, että Alko hyväksyy nyt voimassa olevan pykälämuotoilun ”viranomaisen myöntämällä muulla luotettavalla kuvallisella asiakirjalla” -perusteella mm. väliaikaisen passin, oleskeluluvan, pakolaisen matkustusasiakirjan ja muukalaispassin. Näillä iän todistaminen ei jatkossa olisi mahdollista.

- Alko ehdottaa, että kuten iän tarkistaminen, myös alkoholin luovutusaika pitäisi voida todentaa viranomaisille jälkikäteen.
- Alko pitää tärkeänä, että vaikuttajamarkkinoinnin sääntelyä selkeytettäisiin. Esimerkiksi tulisi määritellä tarkemmin, kuka katsottaisiin vaikuttajaksi ja millainen alkoholijuomiin liittyvä vaikuttajamarkkinointi on sallittua.
- Alko pitää tärkeänä, että viranomaisille, kuten AVI, Tulli, Verottaja, Valvira ja THL allokoitaisiin lisää resursseja tehokkaaseen valvontaan, verojenmaksun seurantaan sekä alkoholilain muutosten vaikutuksiin alkoholin kulutuksessa ja haitoissa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

YLEISET HUOMIOT

1. Alkoholilakiin suunnitellut muutokset tarkoituksenmukaisinta toteuttaa kokonaisuutena – Alkon ratkaisuesitys toteuttaa hallitusohjelmaa

Alko, useat järjestöt, hyvinvointialueet ja viranomaiset ovat kantaneet huolta hallitusohjelman alkoholilain muutosten perättäisestä tekemisestä, jolloin kokonaisvaikutuksia kansanterveyteen, talouteen tai Alkon kansanterveydelliseen asemaan ja EU-oikeudellisten reunaehtojen arviointiin on haastava. Sosiaali- ja terveysministeriön antaman lausunnon (VN/2287/2025-STM-2) mukaan kysymykset etämyynnistä, tilaviinipoikkeuksesta ja ulosmyyntioikeuksista kytkeytyvät Alkon monopoliasemaan ja niillä on yhteisvaikutuksia, jotka tulisi arvioida EU-oikeuden ja Alkon monopolin kautta. Alkon näkemyksen mukaan hallitusohjelman kirjaukset tulisi valmistella ja notifioida kokonaisuutena, jolloin voidaan varmistua myös Alkon kansanterveydellisen tehtävän ja aseman säilyttämisestä, kuten hallitusohjelmassa on sovittu.

Ratkaisuvaihtoehtona valmistelulle Alko esittää seuraavaa:

A) Alkoholilakiin tulisi määritellä etämyynnin ja etäostamisen käsitteet. Etäostamisen ja etämyynnin rajanvetoon on saatu tuoretta oikeuskäytäntöä ja linjanvetoa. Alkoholin etäosto on joka tapauksessa jo sallittua kuluttajalle. Tämän määrittelemisen alkoholilakiin vahvistaisi hallitusohjelman mukaisesti suomalaisten oikeutta ostaa alkoholia toisissa EU-maissa toimivilta yrityksiltä.

B) Alkoholin etämyynti tulisi rajata alkoholin vähittäismyyntilupien prosenttirajojen mukaisesti (enintään 5,5 % ja enintään 8 % käymisteitse). Näin kotimaisilla ja ulkomaallisilla alkoholin myyjillä olisivat samat pelisäännöt ja rajoituksilla voidaan turvata Alkon kansanterveydellinen asema. Rajoittaminen olisi EU-oikeudellisesti perusteltua kansanterveyden sekä terveyden ja elämän suojelemiseksi, olisi johdonmukainen kansallisten rajoitusten kanssa eikä suosisi ulkomaisia toimijoita. Etämyynnin rajoittaminen Alkon monopolin alaisilta tuotteilta ei rajoittaisi suomalaisten kuluttajien mahdollisuuksia hankkia alkoholia muista EU- ja ETA-maista, sillä etäostaminen on jo nykyisin sallittua. Ratkaisuesitys etämyynnin rajaamisesta toteuttaa hallitusohjelman kirjauksen ja eduskunnan lausuman reunaehdot etämyynnin selkeyttämisestä. Etämyynti olisi luvanvaraista tai vähintäänkin edellyttäisi etämyynin rekisteröitymistä ilmoitusmenettelyllä, jolloin etämyyjät ovat tosiasiallisesti viranomaisten tavoitettavissa ja vastuuta, kuten verovelvollisuutta ja lähetysten

merkitsemistä, voidaan valvoa. Aiemman EU-oikeuskäytännön ja STM:n tilaamien asiantuntija-arvioiden mukaan etämyynnille voidaan asettaa ehtoja ja rajoituksia.

C) Alkoholilain poikkeuksille (tilaviini, käsityöläispanimot) ei myönnetä

kotiinkuljetuslupaa. Tilaviinien ja käsityöläispanimoiden 12 % ja 13 % vahvuisten tuotteiden ulosmyynti valmistuspaikasta on poikkeus Alkon monopoliin ja oikeus myönnetty sillä perusteella, että myynti on pienimuotoista ja valmistuspaikkaan sidottua. Komission mukaan kotiinkuljetusoikeuden antaminen alkoholilain poikkeuksille tarkoittaisi, ettei ulosmyynti ole valmistuspaikkaan sidottua eikä poikkeukselle olisi enää perustetta. Alko toimii pientuottajien kumppanina ja tuotteiden verkkokauppa ja kotiinkuljetus on mahdollista toteuttaa Alkosta.

D) Edistetään pientuottajien ja pientislaamojen ulosmyyntiä Ruotsin toteuttaman ja EU komission toistaiseksi hyväksymän Farm sales -mallin pohjalta, jossa yhdistyvät monopolin kansanterveydellisen aseman ylläpito ja ulosmyynti tuotteen valmistuspaikalta. Malli vastaa myös odotusarvoon, jossa pientuottajien ja -tislaamoiden vierailijat haluavat ostaa tuotteita vierailujen yhteydessä.

Ruotsin mallin rajoitukset on suunniteltu kansanterveyden ylläpitämiseksi ja siten olleet komissiolle hyväksyttäviä ja olisivat todennäköisesti sovellettavissa Suomeen. Samalla rajoituksilla on turvattu Systembolagetin monopoliasemaa kansanterveydellisillä perusteilla. Farm sales -mallin mukaan vuosituotanto tislattujen alkoholijuomien osalta on enintään 75 000 litraa vuodessa, alkoholipitoisuudeltaan enintään 10 tilavuusprosenttia käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien osalta enintään 400 000 litraa ja yli 10 tilavuusprosenttia käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien osalta enintään 200 000 litraa. Litramäärät ovat lähellä alkoholilain 3 § rajoituksia. Ruotsissa on määritelty, että viinintuottajien on valmistettava viini yksinomaan omilta viljelmiltä peräisin olevista rypäleistä. Tuotteen myynnin on tapahduttava valmistuspaikasta ja valmistajilla ei ole kotiinkuljetusmahdollisuutta. Ostajan on osallistuttava maksulliselle tilavierailulle ennen ostoa. Yhden vierailun aikana saa kuluttajalle myydä enintään 0,7 litraa väkeviä alkoholijuomia, kolme litraa viiniä, kolme litraa vahvaa olutta ja kolme litraa muita käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia. Minimimyyntihintaa rajoitetaan lainsäädännöllä ja tilamyynni rajattu kello 10–20 välille. Lainsäädäntö on voimassa määräaikaisena kuusi vuotta, minkä jälkeen lain vaikutuksia arvioidaan. EU komissio aikoo seurata lakiesityksen toimeenpanoa ja vaikutuksia.

E) Farm Sales koskee Ruotsissa kaikkia tuotteita, myös rypäleestä valmistettuja viinejä. Malli mahdollistaisi myös Suomelle viinintuottajamaa statuksen hakemisen ilman, että se vaarantaisi Alkon kansanterveydellisen aseman tilaviinipoikkeuksen takia.

2. Etämyynti

Petteri Orpon hallitusohjelmassa on linjattu, ettei Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa muuteta. Lisäksi hallitusohjelmassa on todettu, että selkiytetään epäselvä tulkinta siten, että suomalaisilla on oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisissa EU-maissa toimivilta yrityksiltä. Hallitusohjelmassa ei kuitenkaan ole linjattu tai etukäteen sovittu siitä, että etämyyntiä ei voitaisi rajoittaa.

Alkoholi ei ole tavanomainen tuote ja se aiheuttaa merkittäviä kustannuksia ja haittoja yhteiskunnalle, perheille ja yksilöille. Alkoholin kielteisistä yhteiskunnallisista, sosiaalisista ja

terveysvaikutuksista on runsaasti tutkittua tietoa. Alkoholin haittavaikutukset ovat voimakkaasti sidoksissa alkoholin kokonaiskulutuksen tasoon ja vaikka alkoholinkulutus ei lisääntyisi kaikissa väestöryhmissä, heikoimmassa asemassa olevien ryhmien ongelmat voivat lisääntyä merkittävästi. Suomalaisten alkoholinkulutuksen ominaispiirteitä ovat käytön epätasainen jakautuminen ja riskikäytön suuri osuus alkoholin kokonaiskulutuksesta. Noin kolme neljäsosaa kaikesta Suomessa juodusta alkoholista liittyi riskikäyttöön. Pitkäaikaisten alkoholihaittojen riskiryhmään kuului 11 prosenttia 20–79-vuotiaista eli 450 000 suomalaista. Humalatilaan liittyville riskeille altistui 12 kuukauden aikana 54 prosenttia 20–79-vuotiaasta väestöstä, mikä vastaa noin 2 180 000 henkilöä. Joko pitkäaikaisriskeille tai noin kuukausittain humalaan liittyville riskeille altistui 24 prosenttia 20–79-vuotiaista eli 975 000 henkilöä. Suomessa alkoholisairauksiin ja -myrkytyksiin kuolee asukaslukuun suhteutettuna ihmisiä yli kolminkertainen määrä Ruotsiin ja Norjaan verrattuna.

Tutkimusten muka tehokkaimpia keinoja puuttua alkoholin riskikäyttöön ovat toimet, jotka koskevat koko väestöä. Pohjoismaihin on vakiintunut alkoholin myyntijärjestelmä, jossa alkoholin hintaa, mainontaa ja saatavuutta rajoitetaan Maailman terveysjärjestö WHO:n suositusten mukaisesti sekä hyödynnetään valtio-omisteisia alkoholin vähittäismyynnin erityistehtävayhtiöitä että niiden yksinoikeutta myydä alkoholia. Suomessa on lisäksi kattava lupajärjestelmä, jolla alkoholiin liittyvää kaupallista toimintaa valvotaan ja rajoitetaan haittojen ehkäisemiseksi. Molempia on pidetty EU-oikeudellisesti hyväksyttävinä ratkaisuinä.

Etämyynnin rajoittaminen enintään 5,5 % ja 8 % käymisteitse valmistettuihin juomiin turvaisi Alkon kansanterveydellisen tehtävän ja aseman sekä suomalaisten ja ulkomaalaisten toimijoiden yhdenvertaisuuden

Eduskunnan vuoden 2017 lausuman mukaan etämyyntiä koskevat ratkaisut eivät saa vaarantaa laissa säädetyn vahvuusrajan ylittävien alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeuden säilyttämistä eivätkä suomalaisen elinkeinoelämän yhdenvertaisuutta ulkomaisiin kilpailijoihin nähden. Alkon näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa valittu sääntelyratkaisu rajat ylittävään etämyyntiin ei toteuta eduskunnan tahtoa.

Esitysluonnoksessa todetaan useassa kohdassa, että etämyynnin salliminen ilman rajoituksia johtaisi hallituksen esitysluonnoksen perusteella Alkon kansanterveydellisen aseman ja erityistehtävän heikkenemiseen ja alkoholin vähittäismyyntilupajärjestelmän kyseenalaistamiseen, sillä se asettaisi kotimaiset alkoholin vähittäismyyjät eriarvoiseen ja heikompaan asemaan muiden EU-maiden yritysten kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa maa- ja metsätalousministeriölle (VN/2287/2025-STM-2) todetaan, että etämyynnin salliminen Alkon monopolin alaisille tuotteille kohtelisi ulkomaisia ja kotimaisia toimijoita eri tavoin. Käytännössä tilannetta voitaisiin pitää siinä määrin eriarvoistavana, että monopolille ei välttämättä nähtäisi vastaavaa oikeutusta kuin tällä hetkellä.

Helsingin hovioikeus totesi ratkaisussaan R 12/2908 (hovioikeuden ratkaisu ennen korkeimman oikeuden ratkaisua KKO 2018:49), että jos Alkon vähittäismyyntimonopolin piiriin kuuluvien tuotteiden etämyynti suomalaisille kuluttajille sallittaisiin toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneille toimijoille, tulisi se sallia myös Suomeen sijoittautuneille toimijoille. Hovioikeuden lausunnon mukaa tämä käytännössä heikentäisi Alkon monopoliasemaa ja Suomen vähittäismyyntilupajärjestelmää. Samaa todetaan myös STM:n tilaamissa

asiantuntijalausunnoissa (Raitio-Kuusela sekä Kuoppamäki): jos ulkomailta saa myydä tiettyjä tuotteita etänä, mutta kotimaisilta toimijoilta tämä rajoitetaan, voi se olla perustuslain 6 §:n vastainen yhdenvertaisuuskysymys.

Alko on samaa mieltä esitysluonnoksen kanssa, että etämyynnin salliminen ilman rajoituksia synnyttäisi todennäköisesti mahdollisuuden kiertää kotimaisia vähittäismyyntirajoituksia ja Alkon monopolia. Huolena on, että kotimaiset toimijat voisivat toimittaa alkoholia suomalaisille kuluttajille vähittäismyyntilupajärjestelmää kiertämällä, jos ovat siirtäisivät yrityksen toimintaa esimerkiksi Viroon. Tämä voisi johtaa laajemminkin alan kotimaisten yritysten siirtymiseen muihin EU-maihin.

Aiemman oikeuskäytännön perusteella alkoholikaupan rajoittaminen EU-alueella on mahdollista mm. kansanterveydellisin perustein. Samalla on mahdollista turvata kuluttajien alkoholin etäostaminen toisista EU-maista sekä kohdella kotimaisia ja muiden jäsenmaiden alkoholikauppiaita yhdenvertaisesti.

Euroopan unionin tuomioistuin on useissa tapauksissa todennut, että alkoholiin liittyvän elinkeinotoiminnan rajoittaminen voi olla perustamissopimuksen 34 artiklan vastainen tuonnin määrällistä rajoitusta vastaava toimenpide, mutta toimi voidaan perustella perustamissopimuksen 36 artiklan mukaisilla kansanterveyden suojelua ja yleistä järjestystä koskevilla perusteilla.

Euroopan komissio on todennut alkoholin etämyynnin osalta Euroopan unionin tuomioistuimelle toimittamissaan kirjallisissa huomautuksissa tuomioistuimen käsiteltävänä olleessa asiassa C-198/14 Visnapuu, että vaikka toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen myyjän alkoholijuomien myynnin tarjoaminen etäviestintävälineitä käyttäen kuuluu tietoyhteiskunnan palvelujen soveltamisalaan, kansalliset säännöt edellytyksistä alkoholijuomien etämyynnille eivät kuulu sähkökauppadirektiivin soveltamisalaan.

Samuli Miettisen lausunnon (sosiaali- ja terveysvaliokunta, 2017) perusteella rajat ylittävää vähittäismyyntiä, siihen liittyvää hallussapitoa, kuljetusta ja luovuttamista on mahdollista rajoittaa EU-oikeuden estämättä. Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2024 pyytämien asiantuntijalausuntojen perusteella etämyyntiä voidaan rajoittaa tiettyihin tuoteryhmiin, mutta rajoitus on EU-oikeuden ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön näkökulmasta hyväksyttävää vain tietyin ehdoin, kuten SEUT 36 toteaa. Lupajärjestelmä etämyyjille olisi todennäköisesti mahdollinen, sillä vähittäismyyntilupajärjestelmällä varmistetaan korkeimman oikeuden näkemyksen mukaan se, että alkoholielinkeinossa toimivat elinkeinonharjoittajat kykenevät vastaamaan velvoitteistaan, heidät tavoitetaan valvonnalla ja lainvastaiseen toimintaan voidaan tehokkaasti puuttua. Lisäksi mainontaa voisi rajoittaa esimerkiksi hakukoneoptimointi kieltämällä.

STM:n pyytämien asiantuntijalausuntojen mukaan on merkittävä riski sille, että etämyynti ja kotiinkuljetus yhdessä vaarantavat Alkon toiminnan jatkuvuuden ja kansanterveydelliset perusteet. Arvion mukaan edellytykset sille, että Alkon monopoliasemaa ei vaaranneta etämyynnin kautta ovat erittäin tiukat. Etämyynnin määrä saisi olla noin 2 % kokonaiskulutuksesta (alkoholin nettioستot vuonna 2024 noin 2 %), saatavuutta on rajoitettava vähittäisjakelun osalta (esimerkiksi jakelupisteet), valvonta (ikä- ja päihtymiskontrolli) ovat tehokkaita ja tuotteiden toimitus etämyynnissä ei ole välitöntä eli ns. pikatoimituksia.

Etämyynti määriteltävältä vähittäismyynniksi ja poikkeukseksi Alkon monopoliin

Etämyynnin rajoittaminen Alkon monopolin alaisilta tuotteilta ei rajoittaisi suomalaisten kuluttajien mahdollisuuksia hankkia alkoholia muista EU- ja ETA-maista, sillä etäostaminen on jo nykyisin sallittua. Etäostamisen ja etämyynnin rajanvetoon on saatu tuoretta oikeuskäytäntöä (Helsingin HAO 4008/2025 ja EUT C-596/23). Niiden perusteella alkoholin etämyyjä ei voi väittää kauppaa etäostoksi tai ostajan olevan verovelvollinen, mikäli se tarjoaa välillisestikin kuljetuspalveluita ostosten yhteydessä. Etäostamisesta on kyse silloin, kun asiakas ostaa alkoholijuoman, maksaa valmisteveron ja järjestää sille itse kuljetuksen. Tällöin kyse on yksityishenkilön maahantuonnista, joka ei rinnastu kotimaan vähittäismyyntiin, kuten HE-luonnoksessa todetaan. Siten Alkon mielestä esitykseen tulisi täsmentää, että alkoholin rajat ylittävä etämyynti on vähittäismyyntiä ja poikkeus Alkon monopoliin, kuten Alkoholijuomien rajat ylittävän etämyynnin rajoittamista selvittäneen työryhmän mietintö (25.4.2018) on ehdottanut.

Etämyynnin nykytilasta ja laajuudesta on epätietoisuutta

Vaikka kokonaiskulutus on laskussa, ovat alkoholin verkko-ostot ulkomailta kasvaneet vuonna 2024 ja osuus kokonaiskulutuksesta on nyt noin kaksi prosenttia. Alkoholin verkko-ostot ovat osa tilastoimatonta kulutusta, joka yhdessä tilastoidun kotimaan kulutuksen kanssa muodostavat kokonaiskulutuksen. Alkoholin matkustajatuontia ja verkko-ostamista kartoittavan kyselytutkimuksen tiedonkeruumenetelmä on muuttunut vuoden 2025 alussa. Tietojen laatuun liittyvistä syistä johtuen, kuukausittaisia tietoja ei THL:ltä saatujen tietojen mukaan julkaista vuonna 2025. Käytännössä päätöstä lainsäädännön muutoksesta tehdään ilman käsitystä etämyynnin nykytilasta, jolloin vaikutusten seuraaminen ja arviointi on hyvin vaikeaa. Epätietoisuus verkko-ostosten määrästä tällä hetkellä on suurta ja käsitykset volyymista erilaisia.

Alkoholilain pykälän 59 mukaan Terveystieteiden tutkimuslaitos seuraa ja tutkii laissa säädettyjen toimenpiteiden vaikutusta alkoholihaittojen kehitykseen. Alko pitää välttämättömänä, että pykälän perusteella myös etämyynnin ja etäoston määrää ja vaikutusta tilastoimattoman kulutuksen sekä kokonaiskulutukseen seurataan jatkossakin mahdollisimman tarkasti. Tarvittaessa lainsäädäntöön perustuvaan tehtävään on allokoitava lisäresursseja.

Valmisteveron maksamista tehostettava – tunniste verojenmaksusta tarkistettava ennen kuljetuksia ja etämyyjien rekisteröidyttävä kuten Ruotsissa

Esitysluonnoksen mukaan keskeinen syy sille, ettei alkoholin etämyynti merkittävästi lisääntyisi, on oletus siitä, että alkoholin hinta on samaa tasoa Suomesta ostetun alkoholin kanssa. Tämä todennäköisesti toteutuisi, mikäli etämyynnistä ja etäostosta maksetaan asianmukaisesti valmistevero Suomeen. Viranomaisien antamien tietojen mukaan tällä hetkellä vain murto-osasta etämyynnillä myydyistä alkoholijuomista maksetaan asianmukaisesti verot. HE-luonnoksen mukaan vielä ei ole viitteitä siitä, että syksyllä 2024 voimaan tullut uudistus ostajan ja myyjän yhteisvastuullisuudesta olisi olennaisesti parantanut verojen maksua. Arvioiden mukaan valtio menettää alkoholiverotuloja vuosittain vähintään kymmeniä miljoonia euroja. Tulli kertoi uusista rikosepäilyistä heinäkuussa.¹

Alko esittää huolensa siitä, että esitysluonnoksessa ei ole esitetty toimenpiteitä, joilla valmisteveron maksua tosiasiallisesti pyrittäisiin vahvistamaan, vaikka sitä pidetään keskeisenä syynä sille, ettei alkoholin kokonaiskulutus kasva. Esitysluonnoksessa ei myöskään arvioida Tullin tai Verottajan tarvitsevan lisäresursseja lainsäädännön muuttumisen myötä, vaikka siinä todetaan Tullin tehovalvonnan olleen aiemmin tärkeässä roolissa: sellaiset alkoholijuomien tilaukset, joista ei ilmoitettu Verohallinnolle, vähenivät viranomaisten arvion mukaan valvontajakson aikana noin 60 prosenttia. Esityksessä myös todetaan, että Ruotsin etämyynnin osuuteen (2,2 % kokonaiskulutuksesta) on voinut vaikuttaa se, että Ruotsissa on tehty etämyynnin valvontaa ja jaettu ankaria rangaistuksia alkoholiveron kierrosta.

Valmisteverolain mukaan alkoholin etämyyjän on ilmoitettava ennen tuotteiden toimittamista lähetyksestä Verohallinnolle ja annettava lähetyiskohtainen vakuus valmisteverojen suorittamisesta. Lisäksi etämyyjällä on velvollisuus toimittaa tuotteiden kuljetuksesta vastaavalle kuljetusyritykselle Verohallinnolta saamansa lähetyksen yksilöivä tunniste. Tunniste on kuljetuksen aikana pyydettäessä esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle. Jos etämyyjällä on veroedustaja Suomessa, tunnisteena käytetään veroedustajan valmisteveronumeroa. Kaikissa valmisteveronalaisten tuotteiden verkkokauppakuljetuksissa on oltava mukana etämyynnistä tai etäostosta kertova tunniste.

Etämyyjille on siis tosiasiaa jo asetettu velvollisuuksia valmisteverolaissa, eikä Alko näe juridista estettä sille, etteikö etämyyjiä voitaisi velvoittaa alkoholilaissa rekisteröitymään tai ilmoittamaan myynnistään Suomessa viranomaisille. Näin pystyttäisiin tehokkaammin valvomaan lakisääteisten edellytysten täyttämistä, kuten verojen maksua, alkoholituotteen merkitsemistä lähetykseen sekä ikärajavalvontaa. Vaikka esitysluonnos määrittää mahdollisuuden seuraamusmaksuun etämyyjille, ovat sanktiot pieniä ja toistuvien laiminlyöntien seurauksena esimerkiksi lupaa ei voi perua.

Etämyyntiä koskevassa valmisteverotuslain hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että Ruotsissa ja Virossa ostajalla on mahdollisuus kysyä etämyyjän rekisteröitymisestä tai ennakoilmoituksen antamisesta viranomaisilta. Tätä mahdollisuutta on toivottu myös Suomeen.

Etämyydyin alkoholin kuljettamiseksi Suomessa voitaisiin edellyttää, ettei alkoholin toimitusta saa tehdä ilman asianmukaista tunnistetta, joka kertoo verojen maksusta. Etäoston osalta valmisteverolain mukaan kuljettamiseen osallistunut sekä tuotteita Suomessa hallussaan pitävä ovat vastuussa ostajan suoritettavasta verosta, ja tämä pitäisi laajentaa koskemaan myös etämyyntiä.

Alkon ja etämyyjien eri toimitusajoille ei ole perustetta

Alko huomauttaa, että etämyynnin kautta toimitettavat juomat voivat olla vahvuudeltaan samoja, joita Alkosta ostettuna voidaan toimittaa kotiin vain Alkon aukioloaikojen mukaisesti. Etämyyntitoimitusten osalta lakiluonnoksen mukaan noudatetaan alkoholilain myyntiaikoja klo 9–21, eikä Alkon aukioloaikoja, joka kieltää toimituksen esimerkiksi lauantai-iltana, sunnuntaina tai juhlapäyhinä. Koska etämyyntiä ei näytetä sitovan vähittäismyyntilupa, toisin kuin kotimaan verkkokaupassa ja toimitusmyynnissä, ei eri toimitusajoille ole saman vahvuisten tuotteiden osalta oikeudellista perustetta. Etämyyntyjen alkoholijuomien toimitus tulisiikin siis rajoittaa samoihin kellonaikoihin Alkon toimitusten kanssa.

Etämyyntiä toisesta jäsenvaltiosta täsmennettävä, jotta tuotteiden varastoa ei voi syntyä Suomeen

Hallituksen esitysluonnoksen määritelmän mukaisesti etämyynnissä alkoholijuomat ostettaisiin toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta. Näin ollen etämyyjän fyysisen varaston tai muun tilan, josta tämä myy alkoholijuomia, tulee sijaita Suomen ulkopuolella. Alko pitää tätä välttämättömänä, jotta voidaan estää se, että myytävä alkoholi olisi jo Suomessa odottamassa kuljetusta ja luovutusta, kuten Islannissa on käynyt. Viranomaiset ovat katsoneet järjestelyn olevan lainvastainen ja Islannin poliisi tutkii toimintaa. Myös Ruotsin oikeustapauksessa, jossa tulkittiin Ruotsin voimassa olevaa alkoholilakia suhteessa etämyyntiin, määriteltiin useita rajoituksia, joiden perusteella alkoholin etämyyntiä pidettäisiin laillisena, esimerkiksi se, että tuotteita voitiin myydä vain varastosta, joka sijaisi toisessa EU/ETA-maassa.

Alko pitää tärkeänä, että tuotteet tosiasiaassa sijaitsevat tilaushetkellä Suomen ulkopuolella ja ettei ns. tullirajan ulkopuolella, mutta Suomessa fyysisesti sijaitsevia myyjän kaupintavarastoja hyväksytä. Alko esittää, että tämä kiellettäisiin alkoholilaissa ehdotettua kirjausta selkeämmin.

Esitysluonnoksessa jää epäselväksi, missä ajassa ja miten alkoholijuoma on palautettava etämyyjälle, mikäli luovutus ei ole mahdollinen. Riskinä on, että palauttamattomista etämyynti alkoholitoimituksista kertyy luvaton varastoa toimittajille, josta tuotteita pyritään myymään uudestaan Suomesta käsin (ns. kaupintavarastot). Vastaavan tilanteen osalta alkoholilain 27 §:n 2 momentissa on säädetty Alkon luovutuspaikkojen osalta selkeästi luovuttamattomien tuotteiden palautuksesta. Alko esittää, että vastaavanlainen täsmennys tehtäisiin myös muihin kuljetuksiin.

Etäostoa koskettava samat vaatimukset kuin etämyynnin toimituksia

Esitysluonnoksessa etäoston kautta hankittujen alkoholijuomien toimituksen sääntely on osin puutteellista. Etäoston kautta hankittujen alkoholijuomia ei tarvitse merkitä toimitukseen, mikä tarkoittaa, ettei kuljetusyhtiö Suomessa osaa välttämättä toteuttaa ikärajatarkistusta tuotteen luovutuksen yhteydessä. Samasta syystä toimituksen luovutusaikojä on haastavaa noudattaa. Etäostoa on koskettava samat vaatimukset kuin etämyynnin toimituksia ja niiden tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi on myös etäoston yhteydessä edellytettävä pakettiin merkintää alkoholijuomista ja niiden vahvuudesta sekä Alkon ehdotuksen mukaisesti asianmukaisen veronmaksusta kertovan tunnisteiden tarkistamista, jotta kuljetukset voidaan toteuttaa.

3. Kotiinkuljetus

Suomalaisten odotukset kaikkikanavaista palvelua kohtaan ovat kasvaneet. Tämä sisältää myös tuotteiden kotiinkuljetuksen. Osana palvelun kehittämistä Alko on kiinnostunut juomien vastuullisesta kotiinkuljetuksesta, ja kannattaa pääosin esitystä. Valtion alkoholin vähittäismyyntimonopoli Systembolagetilla on ollut Ruotsissa ainoana yli 3,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien vähittäismyyjänä kotiinkuljetusmahdollisuus vuodesta 2021. Norjan Vinmonopoletilla kotiinkuljetus on ollut mahdollista vuodesta 2001 lähtien. Kotiinkuljetusmyynnin osuus myyntilitroista on kummassakin maassa prosentin luokkaa.

Alkoa koskeviin pykäliin tehty tarpeellisia täsmennyksiä, mutta Alkon yritysostoja koskevan pykälän poistuminen huomioitava siirtymäajalla

Alkolla pitää tärkeänä, että esitysluonnoksessa on täsmennetty pykälää 26 niin, että yhtiöllä on selkeästi vastaava oikeus varastoista tehtäviin luovutuksiin kuin vähittäismyyntiluvanhaltijoilla pykälässä 17.

Hallituksen esitysluonnoksessa alkoholilain poikkeusten (kuten tilaviiniin ja käsityöläisluen) kotiinkuljetusoikeus on rajattu pois ja sen osalta ratkaisu on tarkoituksenmukaista tehdä samassa yhteydessä, kun valmistellaan hallitusohjelman mukaista ulosmyynnin laajentamista mm. pientislaamoille. Alko pitää poisrajausta hyvänä ja viittaa aiemmin lausunnossa esitettyyn kokonaisratkaisuesitykseen.

Lain voimaantulossa on huomioitava, että Alkon yritystoimitukset yritysosoitteisiin toteutetaan voimassaolevan lain pykälällä, joka poistetaan nyt kotiinkuljetusesityksestä tarpeettomana. Mikäli laki tulisi voimaan aikaisemmin, kuin uuden lain mukaiset toimitusluvut ja -passit olisivat voimassa, tulisi siirtymäsäännöksessä huomioida, että tätä pykälää ei kumottaisi ennen kuin uusi toimintamalli on mahdollinen, jotta Alkon toimitukset yrityksille ovat mahdollisia. Alko toivoo lainsäädäntöön vastaava selkeää siirtymäaikaa, kuin mitä HE 173/2024 sisälsi.

Esitysluonnoksen mukaan muutosten olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026, mutta Eduskunta hyväksynee lakiesityksen osana budjettiprosessia vasta hyvin lähellä joulua, joten alkoholin myyjillä, toimituksia tekeville yrityksillä ja kuljettajilla, lupaviranomaisilla ja toimituspassikokeita tarjoavilla oppilaitoksilla on hyvin vähän aikaa mukautua uuteen lainsäädäntöön.

Alko kannattaa kotiinkuljetukseen sovellettavaksi samoja perusperiaatteita kuin muualla alkoholilaissa sekä toimituslupaa- ja passia

On hyvä, että alkoholin kotiinkuljetus on otettu osaksi alkoholilakia, jotta sen perusperiaatteet koskevat myös alkoholin kotiinkuljetusta kaikille erilaisille kuljetusyrityksille ja lähettipalveluille. Esimerkiksi myynninvalvonnasta on pidettävä kiinni ja sitä tulee viranomaisten valvoa. Samoin alkoholin kotiinkuljetuksen luovutuksia tulee voida tehdä ainoastaan alkoholilain sallimina aikoina ja luovutusajat tulee pystyä todentamaan valvovalle viranomaiselle. On tärkeää, että luvanvaraisuus on ulotettu koskemaan alkoholin kotiinkuljetusta tekeviin toimijoihin ja että toimituslupaan sisältyy vastaavat elementit ja edellytykset kuin vähittäismyyntilupaan, esimerkiksi omaavontasuunnitelma. Luvanvaraisuus tuo kotiinkuljetukseen liittyvät toimijat valvovan viranomaisen seurantaan. Alko pitää välttämättömänä, että jokaisen luovutuksia tekevän henkilön on osoitettava myynninvalvonnan ja alkoholilain tuntemus toimituspassilla, sillä alkoholin luovutuksia tehdään pääsääntöisesti yksin ilman kollegoiden tukea.

Alko pitää välttämättömänä, että alkoholin kotiinkuljetustoimitus on luovutettava aina henkilökohtaisesti eikä sitä voida jättää esimerkiksi vastaanottajan ovelle. Alkoholijuomien toimittajan pitää pystyä todentamaan viranomaisille ikärajan tarkistamisen lisäksi luovutusaika. Alko pitää tärkeänä, että vastaanottajan ikä tarkistetaan todennetusti joka kerta alkoholin luovutuksen yhteydessä.

län vahva tunnustaminen alkoholin verkko-ostoissa tärkeää ja olisi mahdollista koko EU-alueella vuonna 2026

Alkoholin verkkomyynti kotimaassa tai etämyyntimenettelyn kautta hämärtää alkoholin ostotapahtumaa ja poistaa yhden kontrollipisteen alkoholin myynnistä, mikäli ostovaiheessa ei edellytetä tai voida viranomaisten puolesta valvoa jälkikäteen, onko alkoholin ostanut täysi-ikäinen. Erityisesti etämyynnistä syntyisi todennäköisesti uusi valvoton myyntikanava, joka voisi lisätä alkoholin kulutusta ja myös alkoholijuomien myyminen alaikäisille mahdollistuisi, vaikka toimituksessa alkoholi voidaan luovuttaa vain täysi-ikäiselle. Tämän vuoksi Alko kannattaa iän vahvan tunnustamisen palauttamista hallituksen esitykseen kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelua koskevan tavoitteen toteuttamiseksi.

EU:n parlamentti ja neuvosto hyväksyivät keväällä 2024 uudistetun eIDAS-asetuksen, jossa säädetään henkilöiden tunnustamisesta valtioiden rajat ylittävissä asioinnissa sekä sähköisen asioinnin luottamuspalveluista. Uuden eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon avulla kansalaisten on mahdollista käyttää verkkopalveluja kansallisella digitaalisella tunnistautumisen avulla. Se tunnustetaan kaikkialla EU:ssa, minkä ansiosta ei tarvitse käyttää yksityisiä tunnustamismenetelmiä tai jakaa tarpeettomasti henkilötietoja. Vahva tunnistautuminen voitaisiin siis toteuttaa koko EU-alueella vuodesta 2026 alkaen eli iän vahvaa tunnistautumista voidaan edellyttää myös muilta EU-alueen toimijoilta alkoholin verkkokaupassa. Valtiovarainministeriö on valmisteellut hallituksen esitystä aiheesta ja kesällä 2025 lausuntokierroksella olevan esitysluonnoksen mukaan digitaalisella henkilöllisyystodistuksella tapahtuvaan iän osoittamiseen liittyen tämä voisi tarkoittaa vain sen tiedon välittämistä, että henkilö on yli 18-vuotias, mutta ei välitettäisi tietoa henkilön syntymäajasta tai siitä, minkä ikäinen henkilö on. Se siis soveltuisi ikärajan tarkistamiseen verkkokaupassa.

4. Markkinointipykälän muutokset

Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan kustannustehokkaimpia keinoja alkoholihaittojen ehkäisemiseksi ovat alkoholin hinnan, saatavuuden ja mainonnan säätötoimet. Hallituksen esitysluonnoksessa viitataan tutkimuksiin, joiden mukaan sosiaalisen median alkoholisisällöt voivat lisätä erityisesti nuorten alkoholinkäyttöä. Erityisesti lasten altistumista alkoholimarkkinoinnille tulisi rajoittaa.

Esitysluonnoksessa tuodaan esille hallitusohjelman tavoite lainsäädännön selkeyttämisestä ja tulkinnanvaraisuuden vähentämisestä. Alko pitää tärkeänä, että markkinointia koskevat säädökset olisivat mahdollisimman yksiselitteisiä. Alko pitää esitysluonnoksessa suunniteltuja markkinointipykälän muutoksia, erityisesti digimarkkinoinnin sallimista, mutta alkoholijuomien vaikuttajamarkkinoinnin kieltämistä, osin ristiriitaisina ja epä johdonmukaisina. Pelkkä vaikuttajamarkkinoinnin kieltäminen ei olisi tarkoituksenmukaista, jos samalla sallittaisiin väkivien alkoholijuomien markkinointi muissa verkkokanavissa.

Sosiaalista mediaa ei tulisi käsitellä irrallisena nuoriin kohdistuvana viestintäkanavana, vaan siihen tulisi soveltaa samoja viestinnän ja markkinoinnin peruseriaatteita kuin muihin kanaviin. Sosiaalista mediaa käyttää laajasti koko väestö, ja monet vaikuttajat kohdentavat sisältönsä nimenomaan aikuisyleisölle. Sosiaalisen median maksullisessa mainonnassa sisältöä voi kohdentaa esimerkiksi eri ikäryhmille ja eri maantieteellisille alueille. Alkoholialan

suuremmilla toimijoilla on enemmän sekä taloudellisia että henkilöresursseja viestiä muissa viestintäkanavissa, kuten televisiossa ja sanomalehdissä, kun taas pieniltä toimijoilla nämä mahdollisuudet ovat rajallisemmat.

Alko näkee, että alkoholin vaikuttajamarkkinointia koskeva ehdotus on haastava toteuttaa käytännössä, sillä määritelmät siitä, mitä vaikuttajamarkkinointi on ja mitä kiello tosiasiassa koskee, ovat epäselvät. Kiellon valvonta olisi myös käytännössä vaikeaa ja vaatisi uusia resursseja. Nykyisenkin lain puitteissa verkossa ja sosiaalisessa mediassa esiintyvä alkoholimarkkinointipykälän ja Valviran tulkintaohjeiden vastaista sisältöä, johon ei ole resursseja puuttua. Kuluttajansuojalaki ja voimassa oleva alkoholilaki sisältävät jo säädöksiä, joilla voidaan puuttua tehokkaasti haitalliseen sisältöön ilman täyskieltoa, erityisesti lisäämällä valvontaan resursseja.

Mikäli vaikuttajamarkkinointi päätettäisiin kieltää, tulisi määritellä tarkemmin, kuka katsottaisiin vaikuttajaksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston kuluttaja-asiamiehen ”Vaikuttajamarkkinointi sosiaalisessa mediassa” -linjaukset eivät todennäköisesti ole riittäviä estämään epäselviä tilanteita.

Lisäksi tulisi määritellä tarkemmin, millainen alkoholijuomiin liittyvä vaikuttajamarkkinointi on sallittua ja millainen ei. Esimerkiksi Alko tekee vaikuttajayhteistyötä vastuullisuusaiheista, kuten alkoholijuomien koko arvoketjun ympäristövaikutuksista, alkoholin terveysvaikutuksista ja alkoholin myynninvalvonnasta. Näissä kaikissa tulee väistämättä esille alkoholijuoma. Vaikuttajamarkkinoinnin kiello voisi rajoittaa sisältöyhteistyötä koko yhtiöstä, sen toiminnasta ja palveluista tavalla, joka ei koske muita alkoholin myyjiä Suomessa.

Jos vaikuttajamarkkinointi päätettäisiin kieltää, olisi Valviralle varattava riittävät resurssit säädöksen käytännön valvontaan. Valvonta olisi käytännössä haastavaa, sillä somesisällön määrän ja hajanaisuuden vuoksi valvonta saattaisi perustua lähinnä ilmiantoihin. Riskinä olisi valikoiva puuttuminen ja oikeusturvan heikentyminen.

Alko esittää huolensa siitä, heikentääkö verkkomarkkinoinnin mahdollistaminen väkeville Suomen mahdollisuuksia rajoittaa etämyyntiin liittyvää alkoholimarkkinoita muualta. STM:n pyytämässä Raitio-Kuuselan asiantuntijalausunnossa on esitetty myös mahdollisuutta ns. hakukoneoptimoinnin kieltämiseen. Alko katsoo, että tällainen rajoitus voisi olla perusteltua rajat ylittävän etämyynnin rajoittamiseksi. Samalla voisi olla tarpeen kieltää kohdennettu markkinointi esimerkiksi siten, että verkkokauppoja estetään esittämästä kuluttajalle alkoholituotteita ilman, että tämä niitä etsii.

5. Muuta

Viranomaisten resurssit turvattava

Alkon arvion mukaan kotiinkuljetus, alkoholimarkkinoinnin muutokset sekä erityisesti etämyynti muuttavat myös viranomaisten toimintaympäristöä. Alko pitää tärkeänä, että viranomaisille, kuten AVI, Tulli, Verottaja, Valvira ja THL allokoitaisiin lisää resursseja tehokkaaseen valvontaan, verojenmaksun seurantaan sekä alkoholilain muutosten vaikutuksiin alkoholin kulutuksessa ja haitoissa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Alkoholipolitiikan vaikutuksia tutkittava ja tutkimukseen kohdistettava rahoitusta

Eduskunnan vastauksessa hallituksen esitykseen enintään 8 % käymisteitse tuotteiden vapauttamisesta (EV 40/2024vp) eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa alkoholilain muutoksista aiheutuvia vaikutuksia erityisesti perheisiin ja lapsiin sekä alkoholikuolleisuuteen ja ryhtyy tarvittaessa havaittujen ongelmien korjaamiseen sosiaali- ja terveystalouden sekä veropolitiikan keinoin. Alkoholipolitiikkaan kohdistuessa merkittäviä muutoksia tarvittaisiin alkoholin yhteiskunnallisista kustannuksista ja alkoholipoliittisten toimenpiteiden seurauksista kattavaa terveystaloustieteellistä vaikuttavuustutkimusta yhteiskuntapoliittisen tutkimuksen rinnalle. Jotta vaikutuksia alkoholilain muutokohdissa voidaan arvioida, tulisi työ käynnistää välittömästi ja siihen tulisi kohdentaa erillinen rahoitus. Lyhyemmän aikavälin arvioiden lisäksi tarvitaan pitkän aikavälin vaikutuksista esimerkiksi alkoholipolitiikan vaikutuksista työurien pituuteen.

Alkoholilain ja kilpailulain ristiriita korjattava

Alkoholilain ja kilpailulainsäädännön välillä on Alkon valikoimaanotossa ja hinnoittelussa ristiriita. Muut alkoholin vähittäisluvan haltijat toimivat tällä hetkellä enintään 5,5-prosenttisten ja enintään 8-prosenttisten käymisteitse valmistettujen tuotteiden osalta samalla markkinalla. Alkoholilaki on tulkittavissa siten, että se velvoittaa Alkoa toimimaan tasapuolisesti ja julkisesti kaikkien alkoholijuomien (myös vapaassa kilpailussa olevien tuotteiden) valikoimaanotossa ja hinnoittelussa, sitä vastoin kilpailulainsäädännön mukaan näitä tietoja ei saa julkisesti signaloida muille toimijoille. Alkon pitäisi pystyä toimimaan em. tuotteiden osalta valikoimaanoton ja hinnoittelun suhteen samalla tavalla kuin muiden vähittäismyyntiluvan haltioiden.

Alko esittää, että alkoholilain 25 §:ssä oleva kilpailulain kanssa oleva ristiriita voitaisiin korjata vastaamaan pykälän tarkoituksen alkuperäistä tavoitetta eli varmistaa monopolitoiminnan tasapuolisuus ja syrjimättömyys sekä mahdollistaa hallinnollinen muutoksenhakumenettely näihin päätöksiin. Kilpailuoikeudelliset ja syrjimättömyyttä koskevat vaatimukset ovat saman tasoisia EU-tasoisia säädöksiä. Mikäli kansallista säännöstä ei ole suoraan johdettavissa EU-oikeudesta tai se ei ole selvä ja yksiselitteinen, on kansallista säädöstä tulkittava EU:n kilpailuoikeus edellä.

PYKÄLÄKOHTAISET HUOMIOT

3 § 11-kohta Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

11) *alkoholijuoman vähittäismyyntillä* alkoholijuoman myyntiä nautittavaksi muualla kuin myyjän hallitsemisissa tiloissa tai myyjän järjestämässä valvonnassa siten, että alkoholijuoma luovutetaan kotimaan vähittäismyyntistä tai alkoholiyhtiöstä suoraan alkoholijuoman ostajalle, toimitusluvan haltijalle tai toimitusluvan haltijan järjestämän toimituksen suorittavalle alkoholijuoman toimittajalle toimitettavaksi ostajalle tai muulle vastaanottajalle;

19) *alkoholijuoman rajat ylittävällä etämyynillä* myyntiä, jossa Suomeen sijoittautunut yksityishenkilö, joka ei harjoita itsenäistä taloudellista toimintaa, on ostanut toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta kulutukseen luovutettuja alkoholijuomia, jotka myyjä tai joku tämän puolesta suoraan tai välillisesti lähettää tai kuljettaa Suomeen;

11-kohdan vähittäismyynnin määritelmästä on rajattu rajat ylittävä etämyynti pois. Vaikka rajat ylittävä etämyynti on määritelty erikseen 1 momentin 19 kohdassa (luonnoksen perusteluissa virheellisesti todettu 1 momentin 21 kohdassa), ei sitä katsota esityksen mukaan vähittäismyynniksi. Alko katsoo, että rajat ylittävä etämyynti on vähittäismyyntiä, kuten STM:n asettama alkoholin rajat ylittävää etämyyntiä selvittänyt työryhmä (25.4.2018) totesi ja se tulisi todeta avoimesti myös poikkeukseksi Alkon monopolista. Tällä on merkitystä arvioitaessa Alkon kansanterveydellistä asemaa ja monopolia SEUT 37 artiklan perusteella.

19-kohdan rajat ylittävän etämyynnin määritelmässä todetaan, että tuotteet on ostettu toisesta EU:n jäsenvaltiosta. Alko pitää tärkeänä, että tuotteet tosiasiaassa sijaitsevat tilaushetkellä Suomen ulkopuolella, eikä ns. tullirajan ulkopuolella, mutta Suomessa sijaitsevia myyjän kaupintavarastoja hyväksytty. Alko esittää, että tämä kielletäisiin alkoholilaissa ehdotettua kirjausta selkeämmin.

6 § Poikkeukset luvanvaraisuudesta

Edellä 5 §:ssä säädetystä poiketen:

8) yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti on sallittu siten kuin 17 b §:ssä säädetään.

Edellä esitetyn mukaisesti Alko esittää, että rajat ylittävä etämyynti määriteltäisiin poikkeukseksi Alkon alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeuteen, mikä on todettu 6 §:n 2 momentissa.

17 b § Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti

Yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti Suomeen on sallittua. Rajat ylittävän etämyynnin kautta ostettuja alkoholijuomia saa luovuttaa ostajalle tai muulle vastaanottajalle vain alkoholijuoman toimittaja. Alkoholijuoman etämyynnin on huolehdittava siitä, että toimitukseen merkitään sen sisältävän alkoholijuomaa. Jos toimitus sisältää väkevää alkoholijuomaa, alkoholijuoman etämyynnin on huolehdittava myös siitä, että tämä merkitään toimitukseen.

Alkoholijuoman etämyynnin verovelvollisuudesta säädetään valmisteverotuslaissa.

Luonnoksessa esitetään rajoittamatonta rajat ylittävää etämyyntiä eli alkoholin myynnille avattaisiin Suomeen Alkon monopolin oheen rinnakkainen myyntikanava. Alko esittää, että alkoholin etämyynti tulisi rajata alkoholin vähittäismyynnilupien prosenttirajojen mukaisesti (enintään 5,5 % ja enintään 8 % käymisteitse). Näin kotimaisilla ja ulkomaallisilla alkoholin myyjillä olisivat samat pelisäännöt ja rajoituksilla voitaisiin turvata Alkon kansanterveydellinen asema.

Rajat ylittävän etämyynnin osalta on perusteluissa todettu, että toimitusketjussa voisi olla myös muita tahoja kuin toimituslupan haltijoita. Vastaavasti olisi hyvä tarkentaa, voiko kotimaisessa alkoholijuomien toimitusketjussa olla mukana myös tahoja, joilla ei ole toimituslupaa tai -passia.

Esitetty etämyynti on HE-luonnoksessa perusteltu pitkälti oletuksella, että sen määrä ei juuri lisäännä olettaen, että alkoholin hinta on samaa tasoa Suomesta ostetun alkoholin kanssa. Näin oletettavasti olisikin, mikäli rajat ylittävän etämyynnin sekä etäoston osalta maksetaan asianmukaiset valmisteverot. Alkoholilakiin ei kuitenkaan ole esitetty mitään konkreettisia toimia, joilla valmisteveronmaksu varmistettaisiin esim. luovutustilanteissa. Alko esittää, että alkoholimerkinnän lisäksi voitaisiin myös edellyttää, ettei alkoholin toimitusta saa tehdä ilman asianmukaista tunnistetta, joka kertoo verojen maksusta. Etäoston osalta valmisteverolain mukaan kuljettamiseen osallistunut sekä tuotteita Suomessa hallussaan pitävä ovat vastuussa ostajan suoritettavasta verosta, ja tämä pitäisi laajentaa koskemaan myös etämyyntiä.

26 § Vähittäismyyntipaikka ja vähittäismyyntiluvan myöntäminen

Alkoholiyhtiön vähittäismyyntipaikan hyväksyy alkoholiyhtiön hakemuksesta aluehallintovirasto, jonka toimialueella myyntipaikka sijaitsee. Aluehallintoviraston päätöksessä voidaan määritellä rakentamislaisissa tarkoitetussa rakennuskohteessa sijaitsevia noutopisteitä, joista alkoholijuomia voidaan luovuttaa toimitukseen. Myyntipaikkaa ei saa hyväksyä, jos sen sijainnista aiheutuu kohtuutonta haittaa asuinympäristölle.

Alko pitää hyvänä, että pykälään on lisätty Alkolle yhtäläinen oikeus käyttää toiminnassaan noutopisteitä, joista alkoholijuomia voitaisiin luovuttaa toimitukseen, kuin muille toimijoille 17 §:n 5 momentissa.

28 § 3. mom. (voimassa oleva laki)

Alkoholiyhtiölle saadaan myöntää alkoholijuomien tukkumyyntilupa. Alkoholiyhtiö saa toimittaa alkoholijuomia luvanhaltijoille ja muille elinkeinonharjoittajille lähettämällä ne ostajalle.

Momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Perusteluissa todetaan, että alkoholiyhtiölle voidaan joka tapauksessa myöntää muitakin alkoholilain mukaisia lupia, mikäli lain edellytykset täyttyvät. Näin ollen erillistä säännöstä alkoholiyhtiön luvista ei tarvittaisi jatkossa.

Mikäli alkoholiyhtiön erillisistä luvista ei ole välttämätöntä lausua, on hyvä huomioida, että vähittäismyyntiluvasta on erillinen kirjaus 26 §:ssä. Alkolla on tällä hetkellä voimassa oleva anniskelulupa ilman toimipaikkaa sekä tukkumyyntilupa, jonka kautta mm. yhtiön maahantuontipalvelu toimii.

Alkon yritystoimitukset yritysosoitteisiin toimivat voimassa olevan pykälän perusteella. Mikäli laki tulisi voimaan aikaisemmin kuin uuden lain mukaiset toimitusluvut ja -passit olisivat voimassa, tulisi siirtymäsäännöksessä huomioida, että tätä pykälää ei kumottaisi ennen kuin uusi toimintamalli on mahdollinen.

35 a § Alkoholijuomien toimitus

1 mom. Alkoholijuomien toimitus on sallittua vain, jos alkoholijuoma on ostettu ja noudettu kotimaan vähittäismyynnistä, alkoholiyhtiöstä tai rajat ylittävistä etämyynnistä. Kun alkoholijuoma on hankittu kotimaan vähittäismyynnistä, alkoholijuoman toimittaja saa luovuttaa ostajalle tai muulle vastaanottajalle vain käymisteitse valmistettuja enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä ja muulla tavoin valmistettuja enintään 5,5 tilavuusprosenttia sisältäviä alkoholijuomia. Enemmän kuin 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän käymisteitse valmistetun alkoholijuoman ja enemmän kuin 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän muulla tavoin valmistetun alkoholijuoman toimitus toimitusluvalla on sallittua vain, jos alkoholijuoma on ostettu ja noudettu alkoholiyhtiöstä tai rajat ylittävistä etämyynnistä.

Huomiona, että säännöskohtaisissa perusteluissa pykälän momentit eivät vastaa pykäläluonnoksia. Tässä kommentoinnissa viitataan esitysluonnoksen pykäläteksteihin ja sen momentteihin.

Alko pitää perusteltuna tilaviinien ja käsityöläisolutien vähittäismyynnin rajaamista yhden vähittäismyyntipaikan sisätiloihin, joka sijaitsee valmistuspaikan välittömässä läheisyydessä eli kotiinkuljetusoikeuden kieltämistä, sillä perustelujenkin mukaan kyse on rajatusta poikkeuksesta Alkon monopoliin. Poikkeuksen hyväksyttävyyttä monopolin ja EU-oikeuden kannalta on perusteltu sillä, että kyse on pienimuotoisesta, valmistuspaikkaan sidotusta poikkeuksesta. Tilaviinien myyntioikeus on perusteltu ns. Visnapuu (KKO R2017/507) tapauksessa nimenomaan alueellisesti rajattuna ja suhteellisen pienimuotoisena toimintana. Myös komissio puuttui tähän yksityiskohtaisessa lausunnossaan 7.12.2024. Ruotsissa kesällä 2025 voimaantulevassa tilaviinilainsäädännössä ei myöskään ole kotiinkuljetusoikeutta ko. tuotteille. EU-komissio on hyväksynyt lakia koskevan notifiointin.

2. mom. Alkoholijuomien luovuttamisen yhteydessä tulee todennettavasti tarkastaa vastaanottajan ikä 40 §:n 1 momentissa tarkoitetusta asiakirjasta. Tiedot todennettavasta tarkastuksesta on säilytettävä luvanhaltijan rekisterissä kahden vuoden ajan tarkastuksen suorittamisesta, minkä jälkeen ne on poistettava.

Alko ehdottaa, että lisäksi alkoholijuomien toimittajilla olisi samassa yhteydessä velvollisuus todentaa luovutusaika viranomaisille jälkikäteen. Näin pystytään valvomaan ja todentamaan lakisääteisten luovutusaikojen noudattaminen.

3. mom. Jos alkoholijuomaa ei saa luovuttaa 2 momentin tai 37 §:ssä säädetyn toimituskiellon vuoksi, alkoholijuoma on palautettava myyjälle tai toimitettava asiakkaalle myöhemmin 42 a §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuna aikana. Edellä säädetystä poiketen alkoholijuoma on aina palautettava myyjälle, jos alkoholijuomaa ei saa luovuttaa 37 §:n 1 momentin 1 kohdassa tai 2 momentissa säädetyn toimituskiellon vuoksi.

Pykälämuotoilu jättää epäselväksi missä ajassa ja miten alkoholijuoma on palautettava etämyyjälle, mikäli luovutus ei ole mahdollinen. Riskinä on, että palauttamattomista etämyynni

alkoholitoimituksista kertyy luvatonta varastoa toimittajille, josta tuotteita pyritään myymään uudestaan Suomesta käsin (ns. kaupintavarastot). Vastaavan tilanteen osalta alkoholilain 27 §:n 2 momentissa on säädetty Alkon luovutuspaikkojen osalta selkäesti luovuttamattomien tuotteiden palautuksesta:

”Toimitetut alkoholijuomat saadaan luovuttaa vain niiden ostajalle tai tämän valtuuttamalle henkilölle ja noutamatta jääneet alkoholijuomat on palautettava alkoholiyhtiölle viimeistään kahden viikon kuluttua niiden saapumisesta luovutuspaikkaan.”

4. mom. Toimitusluvanhaltija ei saa kohdistaa alkoholijuomaa toimittavaan taloudellisia tai työnjohdollisia seuraamuksia, jos tämä kieltäytyy 2 momentin tai 37 §:n mukaisesti luovuttamasta alkoholijuomaa.

Ruokälähettiläpalveluiden osalta, jotka perustuvat alustapalveluun, on hyvä huomioida, että toimituslupa ja -passi saattavat olla yksittäisellä lähetillä, mutta lähetin ansiot ovat riippuvaisia alustapalvelusta, jota tämän lain mukaiset sanktiot eivät koskisi. Korkein hallinto-oikeus linjasi päätöksessään (KHO:2025:41) että ruokälähetit ovat työntekijöitä, eivät itsenäisiä yrittäjiä. Epäselvää siis on, myönnetäänkö toimituslupa ja -passi yksityisille läheteille, vai alustapalvelulle.

On hyvä huomata, että ansaintamahdollisuuksiin vaikuttaa myös kielteinen asiakaspalaute, mikä voi nostaa kynnystä olla luovuttamatta alkoholia.

37 § Vähittäismyynti-, toimitus- ja anniskelukiellot sekä luovutuskiellot muussa elinkeinotoiminnassa

1 mom. Alkoholijuomaa ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa vähittäismyyntissä, toimituksessa eikä anniskelussa: 1) alle 18-vuotiaalle; 2) henkilölle, jonka päihtymys on selvästi havaittavissa tai joka käyttäytyy häiritsevästi; 3) jos on perusteltu syy olettaa alkoholijuoman luvatonta luovuttamista tai välittämistä.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetystä poiketen väkevää alkoholijuomaa ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa vähittäismyyntissä eikä alkoholijuomien toimituksessa alle 20-vuotiaalle.

Vähittäismyyntin määritelmässä (3 §) tai luovutuskielloissa (37 §) ei oteta kantaa ikärajatarkastuksiin verkossa tapahtuvassa vähittäismyyntissä. Iän tarkastaminen on osa vastuullista alkoholinmyyntiä. Alko kannattaa iän vahvan tunnistamisen palauttamista hallituksen esitykseen kansanterveyden ja yleisen järjestyksen suojelua koskevan tavoitteen toteuttamiseksi.

Alko toivoo kuitenkin, että riittävää olisi, että kun ikä on tarkastettu kertaalleen vahvan tunnistautumisen kautta henkilön tehdessä ensimmäistä tilausta ja ollessa kirjautuneena myyjän verkkokauppaan. Tämän jälkeen tilaukset voisi kirjautuneena tehdä ilman erillistä iän tarkistamista vahvalla tunnistautumisella, sillä tunnistautumiseen riittäisi tilinkäyttöoikeus. Ilman tilinkäyttöoikeutta asioivan asiakkaan ikä tarkistettaisiin aina vahvalla tunnistautumisella jokaisen tilauksen yhteydessä. Maksu tulisi kuitenkin suorittaa aina vahvan tunnistautumisen kautta.

5. mom. Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään alkoholijuoman luovutuksesta, sovelletaan myös muussa elinkeinotoiminnassa.

Pykälällä on perustelujen mukaan tarkoitus saada etäostotilanteissa luovuttava taho noudattamaan samoja luovutuskieltoja kuin vähittäismyynnissä ja toimituksissa. Koska myyjä ei ole velvollinen merkitsemään lähetyksiä mitenkään, ei kuljettaja voi edes teoriassa noudattaa luovutuskieltoja esim. ikärajojen osalta. Tämä jättää etäostot täysin valvonnan ulkopuolelle, mitä Alko pitää huolestuttavana.

40 § län todistaminen

Alkoholijuomien ostaja ja anniskelualueella oleskeleva on velvollinen vaadittaessa todistamaan ikänsä alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua valvovalle henkilökunnalle ja tämän lain noudattamisen valvontaa suorittavalle viranhaltijalle viranomaisen myöntämällä voimassa olevalla kuvallisella henkilökortilla, ajokortilla tai passilla.

Alko pitää hyvänä, että esityksessä on tarkennettu, että dokumentin tulee olla voimassa. Tällä selkeytetään nykytilaa.

Perusteluissa todetaan, että momentissa lueteltaisiin tyhjentävästi asiakirjat, joiden avulla alkoholijuomien ostaja ja anniskelualueella oleskeleva voisivat todistaa ikänsä. Muutoksella on ollut tarkoitus selkeyttää nykytilaa. Alko hyväksyy nyt voimassa olevan pykälämuotoilun ”viranomaisen myöntämällä muulla luotettavalla kuvallisella asiakirjalla” -perusteella mm. väliaikaisen passin, oleskeluluvan, pakolaisen matkustusasiakirjan ja muukalaispassin. Mikäli nämä asiakirjat poistuisivat käytöstä, saattaisi esim. turvapaikan hakijoiden osalta muodostua tilanne, etteivät he pysyisi osoittamaan ikää millään hyväksyttävällä dokumentilla.

42 a § Toimitusaika

Alkoholijuomia saa toimittaa vastaanottajalle vain kello 9:stä kello 21:een.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen alkoholiyhtiöstä hankitun alkoholijuoman luovutuksessa vastaanottajalle noudatetaan, mitä 42 §:n 2 momentissa säädetään alkoholiyhtiön vähittäismyyntiajoista.

Etämyynnin kautta toimitettavat juomat voivat olla vahvuudeltaan samoja, joita Alkosta ostettuna saisi toimittaa kotiin. Alko katsoo, että etämyyntyjen alkoholijuomien toimitus tulisi rajoittaa samoihin kellonaikoihin Alkon toimitusten kanssa.

50 § Markkinoinnin sääntely

4. mom. Alkoholijuoman markkinointi sekä sen liittäminen muun tuotteen tai palvelun markkinointiin on kielletty, jos:

10) se toteutetaan tietoverkon palvelussa vaikuttajamarkkinointina.

Vaikuttajamarkkinoinnin kieltäminen alkoholijuomien ja siihen liittyvien tuotteiden ja palveluiden markkinoinnissa on uusi kulma lasten ja nuorten suojelemiseksi.

Vaikuttajamarkkinointi on kuitenkin yksi osatekijä sosiaalisessa mediassa, ja perustelut pelkästään alkoholijuomien vaikuttajamarkkinoinnin kieltämiseksi eivät vaikuta

tarkoituksenmukaisilta, mikäli myös väkevien markkinointi sosiaalisessa mediassa muuten olisi jatkossa sallittua.

Alko pitää suunniteltua digimarkkinoinnin sallimista, mutta alkoholijuomien vaikuttajamarkkinoinnin kieltämistä, osin ristiriitaisina ja epäjohdonmukaisina muutoksina. Esimerkiksi kuluttajansuojalaki ja voimassa oleva alkoholilaki sisältävät jo säädöksiä, joilla voidaan puuttua haitalliseen sisältöön ilman täyskieltoa.

Alko pitää tärkeänä, että vaikuttajamarkkinoinnin sääntelyä selkeytettäisiin. Esimerkiksi tulisi määritellä tarkemmin, kuka katsottaisiin vaikuttajaksi ja millainen alkoholijuomiin liittyvä vaikuttajamarkkinointi on sallittua.

Alko esittää huolensa siitä, heikentääkö verkkomarkkinoinnin mahdollistaminen väkeville Suomen mahdollisuuksia rajoittaa etämyyntiin liittyvää alkoholimarkkinoita muualta. Erityisesti kun perusteluissa oli todettu, että suomenkieliset nettisivut eivät välttämättä osoittaisi markkinoinnin olevan suunnattu Suomeen, vaikka suomen kieli kiistämättä osoittaa osaltaan tällaisen tarkoituksen olemassaolon. Tällainen perustelu heikentää oleellisesti pykälän tulkintaa ja mahdollisuutta puuttua kiellettyyn toimintaan.

STM:n pyytämässä Raitio-Kuuselan asiantuntijalausunnossa on esitetty myös mahdollisuutta ns. hakukoneoptimoinnin kieltämiseen. Alko katsoo, että tällainen rajoitus voisi olla perusteltua rajat ylittävän etämyynnin rajoittamiseksi. Samalla voisi olla tarpeen kieltää kohdennettu markkinointi siten, että verkkokauppoja estetään esittämästä kuluttajalle alkoholituotteita ilman, että tämä niitä etsii.

51 § Hinnoittelu ja hinnan ilmoittaminen

Kahden tai useamman alkoholijuomapakkauksen tai -annoksen tarjoaminen alennettuun yhteishintaan vähittäismyynnissä, toimituksessa ja anniskelussa on kielletty.

Kuljetusmaksun ollessa vakio, nousee yhteishinta yhdelle toimitetulle alkoholijuomalle toimituksessa korkeammaksi kuin useamman tuotteen tilatessa. Esim. Tilaus 1: 1 pullo: 1 €, toimitusmaksu 10 € --> yhden pullon hinta toimitusmaksuineen 11 €, Tilaus 2: 24 pulloa 24 €, toimitusmaksu 10 € --> yhden pullon hinta toimitusmaksuineen 1,42 €. Tämä ei liene pykälän tarkoitus eli selvytyden vuoksi tämä olisi hyvä täsmentää.

Samoin pykälässä olisi syytä selkeästi todeta, että ostohyvytyys, joka annetaan toimitusmaksun alennuksen muodossa, olisi myös kielletty. Eli mikäli asiakas tilaa esim. 100 eurolla tuotteita, saisi hän ilmaisen kuljetuksen.

On kuitenkin tärkeää, että laissa kielletään selvästi alkoholiannosten tai pakkausten alennukset määrän kasvaessa, esimerkiksi 12 pulloa olutta 6 pullon hinnalla.

71 § Seuraamusmaksu

Lupaviranomainen voi määrätä luvanhaltijan tai ilmoitusvelvollisen maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 1000 euron seuraamusmaksun, jos:

8) *alkoholijuomien toimituksessa on rikottu 5 luvussa tai 57 §:ssä luvanhaltijalle säädettyjä velvollisuuksia taikka 17 a §:n nojalla asetettuja ehtoja tai rajoituksia.*

Perustelussa todetaan, että toimitusluvanhaltija voisi saada seuraamusmaksun, mikäli tämä rikkoisi laissa säädettyjä velvollisuuksiansa, lupaehtojansa tai luvanhaltijan lukuun toimivien alkoholijuomien toimittajien osaamiseen liittyviä säännöksiä. Tämä jättää epäselvän tulkinnan esim. ruokalähettiläpalveluiden osalta, joissa toimituslupa olisi joko yksittäisillä kuskeilla tai alustapalvelulla.

5.mom. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi määrätä etämyyjän maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 1 000 euron seuraamusmaksun, jos etämyyjä rikkoo 17 b §:n 1 momentissa säädettyä velvollisuuttaan merkitä toimitukseen sen sisältävän alkoholijuomaa.

Tämä olisi ainut mahdollinen sanktio etämyyjiä koskien. Alko katsoo, että pykälä on sanktion pienuuden takia käytännössä mitätön, sillä etämyyjälle on taloudellisesti kannattavampaa jättää merkitsemättä toimitusten sisältävän alkoholia ja siten kiertää mm. valmisteverojen maksu ja muut toimitukseen liittyvät velvoitteet. Edes säännöksen jatkuva rikkominen ei aiheuta luvan menetetystä tms. vahvempaa sanktiota, sillä etämyyjät eivät ole luvanhaltijoita. Kuten perusteluissakin todetaan, vain toiminnan ohjeistus olisi näissä tilanteissa vakavin mahdollinen seuraamus.